

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Очікувані результати діяльності учнів:

- *Знання і розуміння:* знає зміст основних понять уроку; пояснює зв'язок між рівнем розвитку громадянського суспільства та можливостями реалізації прав людини та громадянина.
- *Вміння і навички:* описує особливості становлення громадянського суспільства в Україні (досягнення та прорахунки); називає можливі шляхи розбудови громадянського суспільства; визначає власну роль у розбудові громадянського суспільства в Україні.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Повідомлення мети та цілей уроку.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ УЧНІВ

Виступ учнів

1. Учні презентують есе за словами В. Черчилля: «Демократія — найгірша форма правління, якщо не брати до уваги всі інші, котрі час від часу перевіряли».
2. Учні, які провели опитування «Перспективи утвердження демократії в Україні», інформують про результат свого дослідження.

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Учитель. За сучасних умов перед нашою державою стоїть завдання перетворення її на правову державу. нове українське суспільство вимагає установки на взаємодію, співпрацю, відкритість, захист власних прав і повагу прав інших. настає час, коли необхідно створити суспільство, що дозволяє реалізувати індивідуальні потреби та здібності окремо взятої людини. Усе це можливо лише в умовах громадянського

суспільства. І це зрозуміло, оскільки формування громадянського суспільства пов'язано з розвитком демократії, ринкової економіки і становленням правової держави. Відродження інтересу до громадянського суспільства як соціального феномену пов'язано з тими соціально-політичними потрясіннями, які кардинально змінили обличчя Східної Європи й України протягом останнього десятиліття, у зв'язку із Революцією гідності.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Формування поняття

Учитель. Історія політичної та соціологічної думки свідчить про багатоманітність підходів теоретичного розвитку проблеми громадянського суспільства, але їх можна звести до двох.

- Перший: громадянське суспільство — це особлива позадержавна сфера соціуму.
- Другий: громадянське суспільство розглядається як відповідний вид соціуму, ідентифікується з державою, взятою в цілому.

Отже, розглянемо, що таке громадянське суспільство, етапи його формування та передумови функціонування.

Висновок. Громадянське суспільство — це суспільство зрілих громадян з високим рівнем економічної, соціальної, духовної, політичної культури, яке спільно з державою утворює розвинені правові відносини. Громадянське суспільство — це суспільство вільних громадян. Громадянське суспільство є основою держави. Його становлення відбувається в тісному зв'язку з становленням її як правової, соціальної, демократичної. Сутність громадянського суспільства полягає в забезпеченні законних прав людини.

Бесіда

1. Де і в зв'язку з чим ви чули про громадянське суспільство?

2. Які елементи громадянського суспільства ви вже знаєте?

Учитель знайомить учнів з етапами формування громадянського суспільства за допомогою таблиці.

1-й етап: XVI-XVII ст.	2-й етап: XVIII-XIX ст.	3-й етап: XX-XXI ст.
Формування громадянського суспільства, складання економічних політичних передумов появи буржуазії	Формування громадянського суспільства в найбільш розвинених країнах Європи та США у вигляді капіталістичної вільної конкуренції	Відбуваються зміни в соціальній структурі, триває процес становлення правових соціальних держав

Робота зі схемою

- Слухаючи пояснення вчителя, складіть схему «Передумови функціонування громадянського суспільства».

Орієнтовний вигляд схеми

Запитання

- Чи тотожні, на вашу думку, поняття «громадянське суспільство» та «правова держава»? Обґрунтуйте свою відповідь.

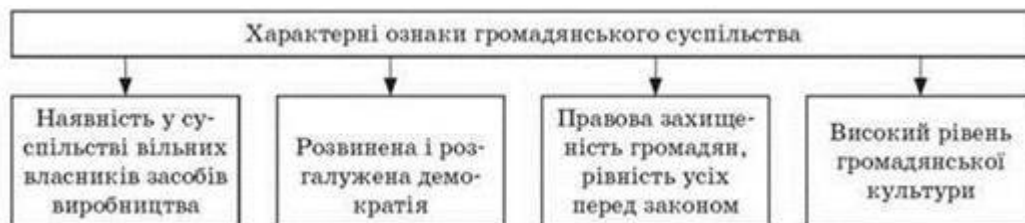
Висновок. Громадянське суспільство — вся сукупність міжособистісних, сімейних, громадських, культурних, релігійних відносин, які розвиваються поза межами і без втручання держави, а також розгалужена система незалежних

від держави суспільних інститутів, що реалізують повсякденні індивідуальні та колективні потреби.

Робота зі схемою

- Слухаючи пояснення вчителя, складіть схему «Характерні ознаки громадянського суспільства».

Орієнтовний вигляд схеми

Завдання

- Виходячи з передумов функціонування громадянського суспільства, спробуйте назвати складові громадянського суспільства.

На основі відповідей учнів учитель будує схему «Структура громадянського суспільства».

Орієнтовний вигляд схеми

Робота в групах за методом «Навчаючи — вчуся»

1-ша група. Поняття і функції громадської думки.

2-га група. Шляхи розбудови громадянського суспільства в Україні.

Формування поняття

Громадська думка — специфічний вияв масової свідомості, що виражається в оцінках (вербальних і невербальних) і

характеризує ставлення людей до суспільно значущих подій і фактів, актуальних проблем суспільного життя.

Бесіда

1. Які сутнісні характеристики має громадська думка як соціальний феномен?
2. У яких двох вимірах постає громадська думка?
3. У врегулюванні яких сфер життєдіяльності суспільства може використовуватися громадська думка?
4. наведіть конкретні приклади, що свідчать, з одного боку, про досягнення, а з іншого — про недоліки в побудові громадянського суспільства в Україні.

Метод «Прес»

· По групах опрацюйте різні варіанти сценарію розвитку громадянського суспільства.

1-ша група. Згортання громадянського суспільства і реставрація в якомусь вигляді тоталітарного режиму.

Учні мають дійти висновку про неможливість розгортання такого сценарію розвитку через наявність громадянського суспільства і нормативної бази його існування та збереження, контролю з боку міжнародного права, міжнародних політичних інституцій.

2-га група. Консервація на тривалий час стану речей і, відповідно, авторитарних методів управління.

Учні мають дійти висновку, що склалися «гарні» перспективи такого стану суспільства через корупцію влади, протидію опозиційних сил та їхніх лідерів, порушення прав людини, захист вузькокланових інтересів, нехтування владних структур національними і державними інтересами.

3-тя група. Поступовий, еволюційний розвиток і зміцнення громадянського суспільства.

Учні мають навести аргументи неможливості такого сценарію до Революції гідності і, навпаки, перспективи подальшого розвитку на шляху демократії після революційних подій кінця 2013 — початку 2014 рр.

Учитель. В ідеалі громадянське суспільство ніхто не будує, воно розвивається самотійно. Однак у перехідних суспільствах немає ні часу, ні засобів, аби чекати, що все станеться самопливом. Якщо в Україні цей процес набуде характеру реалізації науково виваженої й обґрунтованої політики, а не звичайного компромісу політичних сил, досить часто спрямованого на задоволення корпоративних інтересів, тоді спостерігатимемо формування механізмів суспільного саморозвитку.

V. ПІДСУМКИ УРОКУ

Робота в групах за методом «Акваріум»

1-ша група. Існує чимало прикладів антагоністичної конфронтації між громадянським суспільством та його політичною системою. Знайдіть причини цієї конфронтації та запропонуйте варіанти її усунення.

2-га група. Політична система, держава — це продукт життєдіяльності громадянського суспільства. Запропонуйте механізми контролю з боку громадянського суспільства за діяльністю держави.

3-тя група. Ви — представники громадської організації або політичної партії. Складіть програму вашої діяльності щодо захисту життя людей, недопущення руйнування ухвалених і позитивно оцінюваних у громадському суспільстві відносин.

Висновок. Громадянське суспільство є одним із важливих ідеалів сучасного соціуму, воно містить ціннісні уявлення, інституційну складову, особливі горизонтальні відносини в соціальних групах. Саме такий вид суспільства є водночас і кінцевою метою, і засобом для побудови якісної політичної демократичної системи. Разом з цим — це суто аналітична

категорія, яке дозволяє судити про міру розвитку тієї чи іншої спільноти, її правову та політичну свідомість.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати відповідний матеріал у додаткових інформаційних джерелах.
2. Підготувати виступи щодо основної мети держави, основних функцій та структури громадянського суспільства.
3. Скласти схему, яка відображає зміст і структуру політичної системи громадянського суспільства.